

Janne Nyman

1870-1923

Janne Nyman föddes 1870 i Malmö S:t Petri församling i Malmöhus län. Han hade ovanligt nog dopnamnet "Janne" och inte Jan, vilket oftast var brukligt.

Malmö S:t Petri kyrkoarkiv, Födelse- och dopböcker. Huvudserie, SE/MSA/00619/C I/8 (1861-1870), bildid: C0068041_00415

Han gifte sig 6/4 1896 med Gustava Amalia Holmberg född 1872 i Stockholm. När han dog 20/7 1923 var han bosatt på Sankt Persgatan 28 i Uppsala. Dödsorsak var en typ av infektion som sedan även påverkade hans hjärta.

Efter att fadern Anders Fredrik Nyman dött år 1889 övertog hans mor företaget och verksamheten i den Kirurgiska instrumentmakare verkstaden på Dragarbrunnsgatan 25 i Uppsala. 1893 överlämnar modern företaget till sina båda söner Janne och Adolf Fredrik. Detta år tillverkades cirka 10 cyklar av märket "Hermes".

Detta år bildades även företaget A.F & J Nymans instrumentmakeri och velociped fabrik, vilket sedan år 1899 blev till Aktiebolaget Nymans Verkstäder.

1894-hade företaget cirka 40 anställda, varav 10 var kvinnor "vilka förfärdigade luftringar. Detta år avled tre kvinnor av det cancerframkallande medlet bensol som användes vid tillverkningen av gummiringarna. Man bytte ut den kvinnliga arbetskraften till män som fick genomgå täta läkarundersökningar. Det var inte enbart cykeltillverkning och cykelreparationer man ägnade sig åt, bröderna hade även detaljförsäljning av allehanda varor, bl.a. hästutrustningar, vintersport- och sommarartiklar m.m.

1895-anlände en velociped med "petroleummaskin" till Nymans i Uppsala, den kom från Hildebrand & Wolfmüller i München. Detta blev en större sensation i staden Uppsala. Bröderna flyttade samma år verksamheten till Dragarbrunnsgatan 28 för att få större lokaler. Den nya lokalen låg cirka 100 meter norrut på Dragarbrunnsgatan, men större delen av huskomplexet låg på Klostergatan. Bröderna öppnade även en försäljningslokal på Svartbäcksgatan 8 1895, där hade man även uthyrning av cyklar och en cykelskola runt hörnet, på Klostergatan 14. Not: Svartbäcksgatan 8 blev sedan (av okänd anledning) Svartbäcksgatan 10.

1896-tillverkade man cirka 100 velocipeder som de gav namnet "Hermes".

År 1898 hade företaget 48 anställda, och man tillverkade även däck och slangar.

1899-ombildas bröderna Nymans befintliga företag till Aktiebolaget Nymans verkstäder. Det blev Adolf Fredrik som blev VD i företaget och brodern Janne blev driftledare och verkstadschef.

Drömmar om stora framgångar och större produktion gjorde att AB Nymans Verkstäder startade ett fabriksbygge vid S:t Persgatan 28–30. Dock blev detta projekt försenat och företaget drabbades av förluster och likviditetsproblem. Bröderna Nyman etablerade sig i kvarteret Noatun i utkanten av Uppsala år 1900.

I folkräkningen för år 1900 bor Janne Nyman med sin hustru och barnen: Ragnhild Amalia, född 1896 och Janne Torsten Birger, född 1900 i kvarteret Noatun nr. 7 i Uppsala.

Folkräkning 1900 - Uppsala församling, Uppsala län, bildid: Folk_003088-073

Under 1900–1901 tillverkades cirka 500 cyklar med namnet Hermes i den nya fabriken.

1903-tillverkade man den första motoriserade cykeln, en Hermes motorvelociped utrustad med en Clements påhängsmotor.

1903–1904-sålde 2.500 cyklar.

1906-Janne Nyman "prövar sina vingar" på egen hand och startade ett nytt företag- Motorbåtsfabriken- (vilket skulle lägga grunden till AB Motor & Båtverkstäderna som registrerades 1913), där han tillverkade utom- och inombordsmotorer och även båtar med namnen Penta 4 och Pege. Dock finns han kvar i styrelsen i AB Nymans Verkstäder år 1906–1920.

UPSALA ADVOKATBYRÅ
 v. Händelsdomaren
 TH. AHLFORDS EFTR.
 v. Auditors
 JOHN ÅSTRÖM
 Lokalt i Sveriges Advokatsamfund.

INK. TILL MAGISTRATEN
 1 SEP 1906

Till
 Magistraten i Uppsala

N: $\frac{63}{1906}$ I
 1906 Sept. 8. N:o Mr. Radde, Herdin och v. Schultze
 Löredrag och beslut regent. N:o 1315 n. 1.
 Era officio
 Herdin

Undertecknad för karsgenom till
 handelsregistret sammanla så gas
 här i staden under firma Janne
 Nyman's Motorbåts Fabrik ännar
 i alla fabriksmässig tillverkning
 af försäljning af motorbåtar.
 Uppsala den 8 September 1906.

Janne Nyman

Firmateckning:
 Janne Nyman's Motorbåts Fabrik.
~~Janne Nyman~~

Nu har Janne Nyman egen hand
 underskrift för försäljning sammanla samt
 den tekniska firmen beordra is
 Lagerströms John Åström

Blad. 1515

Janne Nyman's

No.	Dag, då			Anmälan innehåll.
	anmälan intages i registret.	kungörelserna blifvit införda i orts-tidningen.	allmänna tidningarna.	
1	1906 Sept 8	Sept 10	Sept 12	Janne Nyman i Uppsala ännar här i alla fabriksmässig tillverkning och försäljning af motorbåtar under fir- ma Janne Nyman's Motorbåts Fabrik
				Enligt undersökning upphörd

Källa: Riksarkivet Uppsala

”Undertecknad får härmed till handelsregistret anmäla att jag här i staden under firma Janne Nymans Motorbåtsfabrik ämnar idka fabriksmässig tillverkning och försäljning av motorbåtar.
Uppsala den 8 september 1906 Janne Nyman”.

Efter det att vi forskat och grubblat vad gäller ovanstående företag som startades 1906 av Janne Nyman, kan vi bara konstatera att Jean-Paul Darphin uppgett fel information angående Janne Nymans företag som startades 1906. Men fel kan vi alla ha, det är ju tur att det finns så bra sparad information hos våra svenska arkiv.

I boken ”Nymans verkstäder cykelgiganten i lärdomsstaden Uppsala” av Jean-Paul Darphin står följande skrivet på sidan 141:
”I Uppsala grundades 1906 firman Aktiebolaget Motor- och Båtverkstäderna i Uppsala, med verkstad vid S:t Persgatan 31. Delägare och teknisk ledare för bolaget var ingen mindre än Janne Nyman, en av grundarna till Nymans Verkstäder och dess verkstadschef. Företaget tillverkade utombordsmotorer men även inombordsmotorer under beteckningen Nyman Marinmotorer samt båtar som Penta IV och Pege. Janne Nyman överlät dock 1913 företaget till andra ägare. 1915 började tillverkningen av motorn Seta och Motor- och Båtverkstäderna blev sedan ett av de mest betydande företagen inom båtmotorfabrikation”.

I bolagshandlingarna från Riksarkivet kan man läsa:
”Den 14 oktober 1913 antogs bolagsordning för Aktiebolaget Motor- och Båtverkstäderna som har till ändamål att efter inköp av den rörelse som idkas av Janne Nymans motorbåtsfabrik, idka fabriksrörelse samt annan i sammanhang därmed stående verksamhet”.
När vi söker i Riksarkivet på ”Aktiebolag 1901–1935” med sökning på årtalet 1906, hittar vi inget företag med namnet AB Motor- och Båtverkstäderna i registret. Inte heller finns J. Nyman som styrelseledamot annat än i Nymans Verkstäder tillsammans med sin bror Adolf Fredrik. Dock reserverar vi oss för våra uppgifter och återkommer med fler uppgifter om några sådan tillkommer, vad gäller Janne Nyman och AB Motor- och Båtverkstäderna.

I folkräkningen för år 1910 finns Janne Nyman med sin familj i Frej 1 i Uppsala domprosteri. 1908 föddes dottern Janna Birgit Luoise Cecilia.
Folkräkning 1910 - Uppsala församling, Uppsala län, bildid: Folk_103087-414

1913-Motorbåtsfabriken växte och behövde mera kapital vilket Janne Nyman inte disponerade. 1913 hittade han några kapitalstarka intressenter som ville vara med som delägare. 1 nov 1913 bildades

Aktiebolaget Motor & Båtverkstäderna (M.B.V.). Janne Nyman sålde sin tidigare verksamhet Motorbåtsfabriken till det nystartade företaget 1 nov 1913. Styrelsen bestod av: Janne Nyman, direktör Anders Leonard Wallenberg och källarmästaren Gustaf Emil Ahlberg. Suppleanter blev byggmästaren Alexander Karlsson och ritaren Knut Erik Askerlund. Aktiekapitalet var 55.900 kr. Bolaget hade i början 10 personer anställda men snabbt ökade produktionen och flera personer anställdes efterhand.

Blad 102		Aktiebolaget motor- och båtverkstäderna		M.B.V.		
11768	Inng. då uppgift No. 1	Uppgifts innehåll.	Styrelsens sammansättning och rätten till försäkring.		Anmärkningar.	
			Det belopp.			
			konst skadegärd uppl.	sum i aktiekapital belopp.		
1	1911 11 24	<p>Den 17 oktober 1913 antogs beslutning för Aktiebolaget motor- och båtverkstäderna som var tillämnad till att efter inkommet den nästkommande månaden utgå till Janne Nyman som tidigare varit ägare av Motorbåtsfabriken i Uppsala. Till detta ändamål skall utgå till honom i sammanhang därmed skämda verktyg och utrustning. Aktiekapitalet utgår till 55.900 kronor och kan utgöra högst 22.000 kr till 60.000 kronor samt är fördelat i aktier i 100 kronor. I aktiekapitalet har inbetalats 28.000 kronor. Utstående inbetalning skall fullgöras för den 23 januari 1914. Bolagets styrelse har till sate i Uppsala. Bolagets postadress är Uppsala. Trakten till bolagskassan. Rengöring och minst en i Uppsala skänkt med laglig skidning minst två veckor för ordinarie och minst en vecka för extra skidning. Under inbetalningen bringas till aktieägarnas förmånliga för enbart till till eller genom bolaget med priset under för styrelsen skriftligen utgå till aktien. Styrelsen utgås till ingenjören Janne Nyman, direktören Anders Leonard</p>	<p>ingenjören Janne Nyman, direktören Anders Leonard Wallenberg och källarmästaren Gustaf Emil Ahlberg, byggmästaren Alexander Karlsson och ritaren Knut Erik Askerlund till suppleanter, alla i Uppsala.</p> <p>Firman tecknas förutom av styrelsen och den ordinarie styrelseledamöterna i förening eller af en del af dem i förening med en suppleant.</p>	55.900	28.000	

Källa: Bolagshandlingar från Riksarkivet

1916-AB Motor- och Båtverkstädernas produktion ökade snabbt. 1 sept. 1916 höjdes aktiekapitalet från 55 000 kr till 115 000 kr. 29 sep 1916 beslöt styrelsen att ge ut preferensaktier för att finansiera bolagets utbyggnadsplaner. Till styrelseledamot istället för Gustaf Emil Ahlberg valdes järnhandlaren Jacob Fritiof Norrström i Uppsala.

1917-köpte AB Svenska Handels och Sjöfartskompaniet det snabbt växande aktiebolaget AB Motor- och Båtverkstäderna. Till styrelseledamöter istället för Anders Leonard Wallenberg och Jacob Fritiof Norrström valdes: direktör Carl Johan Andersson och Birger Gideon Varenius båda i Stockholm. Till suppleanter istället för Gustaf Emil Ahlberg och Carl Peter Jansson valdes advokaten Sven Bertil Lundén och disponenten Marcus Florentin Thomasson, båda i Uppsala.

1918-ändrades styrelsen i bolaget åter igen. Janne Nyman och Birger Gideon Varenius avgick som styrelseledamöter. Nu bestod styrelsen av Marcus Florentin Thomasson samt direktören Edvard Benedicks och grosshandlaren Harry Emil Löwendahl, båda i Stockholm. Till suppleant i stället för Thomasson utsågs Birger Gideon Varenius.

11164		11164		11164	
Nr.	dag, då uppgift lämnades i styrelsen till styrelsen.	Uppgifts innehåll.	Det belopp.		Anmärkingar.
			kvantit	per 1	
			aktiekapitalet	aktiekapitalet	
			uppl.	aktiekapitalet	
				aktiekapitalet	
				aktiekapitalet	
		eller av en ordinarie styrelseledamot i förening med en suppleant.			
7	15/3 1918	Styrelseledamoten Carl Johan Andersson har avgått stället namnet Varenius.			<p>Engeniören Janne Nyman i Uppsala samt direktörerna Carl Johan Andersson och Birger Gideon Varenius, båda i Stockholm, med advokaten Sven Bertil Häusly i Uppsala och grosshandlaren Marcus Florentin Thomasson, båda i Uppsala, till suppleanter.</p> <p>Tillman utsågs av två ordinarie styrelseledamöter i förening eller av en ordinarie styrelseledamot i förening med en suppleant.</p>
5	15/3 1918	Å aktiekapitalet har indragits utlysare 50.000 kronor.	15.000	15.000	
			kronor	kronor	
9	19/3 1918	Janne Nyman och Birger Gideon Varenius har avgått såsom styrelseledamöter. Till styrelseledamöter hava varit förutsärande suppleanter Marcus Florentin Thomasson samt direktörerna Edvard Benedicks och grosshandlaren Harry Emil Löwendahl, båda i Stockholm. Till suppleant i stället för Thomasson har utsetts barnvalde Varenius.			<p>Direktörerna Carl Johan Andersson och Edvard Benedicks samt grosshandlaren Harry Emil Löwendahl, båda i Stockholm, samt suppleanter Marcus Florentin Thomasson i Uppsala, med advokaten Sven Bertil Häusly i Uppsala, och direktören Birger Gideon Varenius i Stockholm till suppleanter.</p> <p>Tillman utsågs, förutom av styrelsen, av Andersson och Thomasson var för sig eller av två andra ordinarie styrelseledamöter i förening eller av en ordinarie styrelseledamot och en suppleant i förening.</p>
		Tillman utsågs, förutom av styrelsen, av Carl Johan Andersson och Thomasson var för sig eller av två andra ordinarie styrelseledamöter i förening eller av en ordinarie styrelseledamot och en suppleant i förening.			
10	19/3 1918	Den 20 maj och 29 juni 1918 beslutades följande ändringar i bolagsordningen:	150.000	150.000	
			kronor	kronor	

Källa: Bolagshandlingar från Riksarkivet

Fabrikschef för företag var som tidigare Markus Florentin Thomasson. Produktionen ökades hela tiden och efterfrågan tycktes vara omätlig. Aktiekapitalet höjdes 30 maj 1918 ytterligare från 115 000 kr till 150 000 kr. Samtidigt ändrades på bolagstämman inriktningen till "idka fabriks- och handelsrörelse samt att förvärva aktier och fastigheter då det kan anses för rörelsen erfoderligt och gynnsamt". Företaget tillverkade även inombords- och stationära motorer i samma storleksklass som utombordarna. En annan produkt var backslag för 3-50 hk båtmotorer. Under år 1918 när efterfrågan på båtmotorer var liten pg av bränslebrist tillverkades nya produkter. Några av dessa var frihjulsnäv och hushållsvagnar, båda med märkesnamnet M.B.V.

1919-När M.B.V. ökade sin produktion blev de ursprungliga lokalerna i Uppsala för små. Företaget köpte en ny industritomt i Eskilstuna och flyttade till nybyggda lokaler i Eskilstuna hösten 1919. Antalet anställda var då cirka 80 personer och framtiden såg ljus ut. Bolagets verksamhet inriktades på att tillverka en förstklassig båtmotor vilken fick namnet "Svalan". Med tiden tillverkade företaget även utombordsmotorer med namnet M.B.V., Meteor och Prior. M.B.V använde Söderbloms Gjuteri AB i Eskilstuna som underleverantör av gjutgods.

1920-Vid lågkonjunkturen i Sverige som började kring 1920 minskade efterfrågan på båtmotorer. De stora företagen i branschen, Archimedes, M.B.V. och Pentaverken, drabbades alla av likviditetsproblem. M.B.V. som precis genomgått dyrbara tillväxtplaner och flyttningar fick största problemen med lönsamheten. Våren 1920 var företaget nära konkurs. Det behövdes omgående mera kapital. Flera nya intressenter satsade stort i bolaget. Några av dessa var Grosshandlarna Löwendahl och Ahlin samt direktörerna Hermansson och Ringström. Styrelsen byttes ut samtidigt som aktiekapitalet höjdes till 200 000 kr.

Den stora satsningen våren 1920 räckte inte för att rädda företaget. De nya ägarna insåg detta och beslöt att inte satsa mera pengar samtidigt som efterfrågan på företagets produkter minskade allt mera sommaren 1920. Det slutade med att företaget ställde in betalningarna 20 nov 1920.

1921-efter det att brodern Adolf Fredrik Nyman avlidit den 14 juni, ersattes han i styrelsen av G.E Egrell på VD-posten. Janne Nyman tillträdde återigen som ordinarie i bolagsstyrelsen i Nymans verkstäder. Där blev han troligen kvar fram till sin död den 20 juli 1923.

Bolagshandlingar sammanfattning

"Den 14 oktober 1913 antogs bolagsordning för aktiebolaget motor- och båtverkstäderna som har till ändamål att efter inköp av den rörelse som idkas av Janne Nymans motorbåtsfabrik, idka fabriksrörelse samt annan i sammanhang därmed stående verksamhet. Aktiekapitalet uppgår till 55.900 kronor och kan utgöra lägst 20.000 högst 60.000 kronor samt är fördelade i aktier å 100 kronor. Å aktiekapitalet har inbetalts 28.000 kronor. Återstående inbetalning skall fullgöras före den 23 januari 1914. Bolagets styrelse har sitt säte i Uppsala. Bolagets postadress är Uppsala". "styrelsens utgörs av ingenjören Janne Nyman, direktören Anders Leonard Wallenberg och källarmästaren Gustaf Emil Ahlberg, med byggmästaren Alexander Karlsson och ritaren Knut Erik Askerlund till suppleanter, alla i Uppsala".

5/6 13/6 1916- aktiekapitalet har inbetalts till fullt.

26/8 2/9 1918- Janne Nyman och Birger Gideon Varenius har avgått som styrelseledamöter. Janne Nyman blev istället suppleant i styrelsen.

20/11 1920 försattes bolaget i konkurs.

Källa: Rekvirerade bolagshandlingar för företaget AB Motor & Båtverkstäderna från Riksarkivets bolagshandlingar.

Text: Christina Berglund, Habo-2017. Vid eventuella synpunkter, tillägg eller felaktigheter i texten, maila då:
christina.berglund57@gmail.com

Mina källor har varit:

Egen forskning via SVAR Riksarkivet, samt olika källor på internet.